

29 פברואר 2016
כ' אדר א תשע"ו

תנועות הנוער בישראל תוצאות אומדן הגודל היחסי 2015

תנועות הנוער היוו נדבך משמעותי בהקמת המדינה, ומאז הן מוסיפות לתרום לחברה בכלל ולבני הנוער בפרט בנושאים רבים ומגוונים, ובראש ובראשונה חיזוק אהבת הארץ, הגשמה, עידוד דו-קיום, סובלנות, צמצום פערים חברתיים, טיפוח מנהיגות, דמוקרטיה, אחריות ומעורבות חברתית. בשנת 2015 פעלו 13 תנועות נוער בכל מגזרי האוכלוסייה - חילוניים, דתיים, חרדים, ערבים, בדואים ודרוזים.

משרד החינוך תומך בתנועות הנוער על מנת לסייע להן בביצוע משימות חשובות אלו, ופועל להרחיב את מערכת יחסי הגומלין, המחויבות ושיתוף הפעולה לקידום וטיפוח החינוך החברתי והערכי באמצעות תנועות הנוער, תוך שמירת עצמאותן של התנועות. בשנת 2015, תמיכת משרד החינוך בתנועות הנוער בישראל עמדה על כ- 86.8 מיליוני ש"ח.

אומדן הגודל היחסי של תנועות הנוער התקיים במהלך השנים 2014-2015 באמצעות הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה). מטרת האומדן הן : א. בחינת העמידה של תנועות הנוער בתנאי הסף המופיעים במבחני התמיכה ב. מדידת גודלן היחסי של תנועות הנוער לצורך תקצוב ג. מתן משוב למטה משרד החינוך ולתנועות על פעילויות, עמדות, הכשרה, ערכים וכיו"ב, במטרה לשפר את פעילותן.

הליך האומדן כלל איסוף נתונים משלושה מקורות נפרדים :

1. ביקורים בסניפי תנועות הנוער במסגרתם נערכו תצפיות על פעילויות, ראיונות עם רכזים ומדריכים צעירים
2. שאלוני חניכים שהועברו לתלמידים בבתי הספר באמצעות סקרי המיצ"ב – השאלונים הועברו בקרב כ- 610,000 תלמידים במהלך שתי שנות האומדן
3. שאלונים טלפונים שהועברו למדריכי תנועות הנוער (לפי רשימות כוללות שהעבירו התנועות) – סך הכול כ- 36,000 מרואיינים בכל אחת משנות האומדן

ההליך כולו התקיים בליווי ועדת היגוי שבה חברים נציגי אקדמיה ונציגי תנועות, בנוסף לנציגי הראמ"ה ומינהל חברה ונוער. ועדת ההיגוי משמשת כגוף מייעץ לוועדת התמיכות של משרד החינוך.

המשתתפים בפעילויות תנועות הנוער

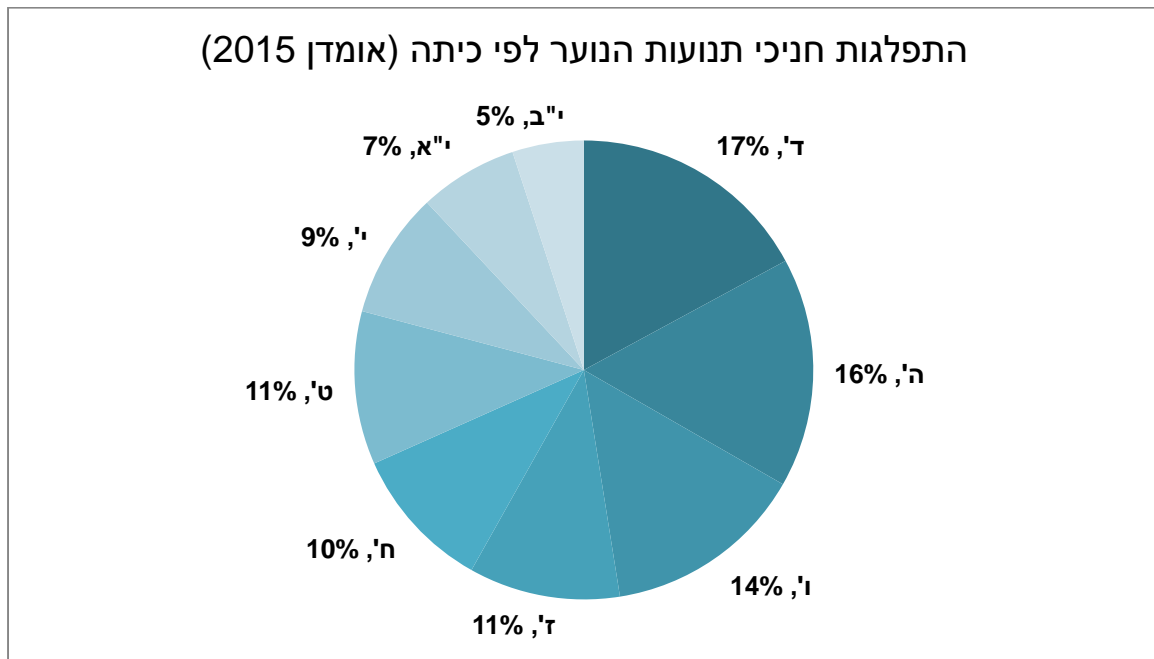
מנתוני האומדן עולה כי בשנת 2015 השתתפו בפעילויות תנועות הנוער כ-246,500 חניכים וכ-26,800 מדריכים צעירים (מרבית המדריכים הצעירים הם גם חניכים). בנוסף, בפעילויות התנועות השתתפו גם כ-1,400 מדריכים בוגרים.

נתוני האומדן בשנת 2015 מעידים על עלייה בשיעור התלמידים שהם חניכים בתנועות הנוער בהשוואה לנתוני האומדן הקודם שנערך בשנת 2006. בפרט חל גידול משמעותי בשני מגזרים :

- במגזר דובר העברית, שיעור התלמידים בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי החניכים בתנועות הנוער בשנת 2015 הוא 30% בהשוואה ל- 22% בשנת 2006.¹
- במגזר דובר הערבית, שיעור התלמידים החניכים בתנועות הנוער בשנת 2015 הוא 12% בהשוואה ל- 6% בשנת 2006.

מהנתונים עולה כי 56% מהחניכים בתנועות הנוער הן בנות ו- 44% בנים. תמונה מגדרית זו אינה משתנה בדרגות הכיתה השונות.

התפלגות חניכי תנועות הנוער לפי דרגות כיתה (ראו תרשים) מגלה כי ההשתתפות בפעילויות התנועות נפוצה יותר בקרב תלמידי היסודי בהשוואה לתלמידי חטיבות הביניים והחטיבות העליונות. מבין כלל חניכי תנועות הנוער 47% מהחניכים לומדים בכיתות ד'-ו', 32% לומדים בכיתות ז'-ט' ו-21% בכיתות י'-י"ב.

¹ כאשר מחשבים את השינוי בקרב כלל דוברי העברית, כולל החינוך החרדי, העלייה המתקבלת מתונה יותר : מ-18% בשנת 2006 ל-20% בשנת 2015. הבדל זה בגודל השינוי נובע בעיקר מכך שארגון חרדי גדול "בנות בתיה" עבר ממעמד של תנועת נוער ב-2006 למעמד של ארגון נוער ב-2013.

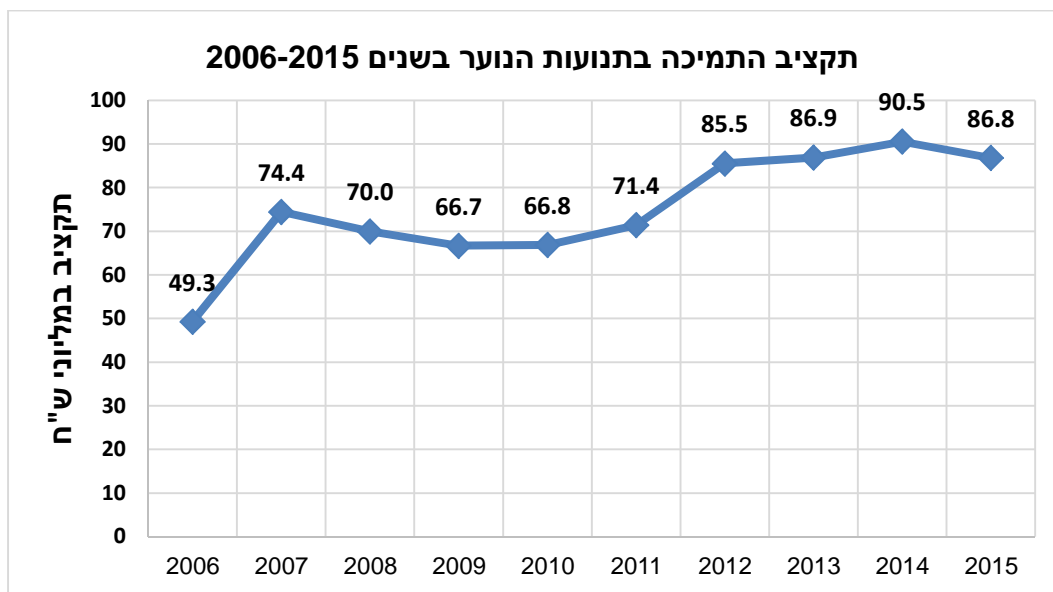
אומדני גודל לצורך תקצוב תנועות הנוער

אומדני הגודל של תנועות הנוער משמשים לתקצוב התנועות על פי תנאי מבחן התמיכה שבתקנת תנועות הנוער.² תקציב כל תנועה נקבע על פי גודלה, יחסית לגודל כלל התנועות.

גודל תנועה לצורך התקצוב נקבע על ידי שקלול של מספר חניכיה ומדריכיה, כך שמדריך נספר הן כחניך והן כמדריך. מאידך, לצורך התקצוב נמנים רק חניכים ומדריכים הפועלים בסניפים וקבוצות על פי תנאי מבחן התמיכה, למשל, חניכים המודרכים על ידי מדריכים צעירים שקיבלו הכשרה וליווי כנדרש, חניכים בקבוצות שגודלן בין 7 ל- 25 חניכים ועוד.³ מדריכים וחניכים שאינם פועלים בהתאם למבחן התמיכה אינם נספרים לצורך תקצוב.

תוצאות האומדן הנוכחי מלמדות כי בתשע השנים האחרונות חל גידול של 65% בגודל תנועות הנוער לתקצוב - מכ- 150,400 חניכים ומדריכים שנמנו לצורך תקצוב בשנת 2006⁴ לכ- 248,600 חניכים ומדריכים בתנועות הנוער שנמנו כיום.⁵

הגידול במספר החניכים והמדריכים בתנועות הנוער לאורך השנים התרחש במקביל לגידול בתקציב התמיכה שמעניק משרד החינוך לתנועות הנוער: מתמיכה של כ- 49.3 מיליון ש"ח בשנת 2006, ל- 86.8 מיליון ש"ח בשנת 2015 (ראו תרשים).

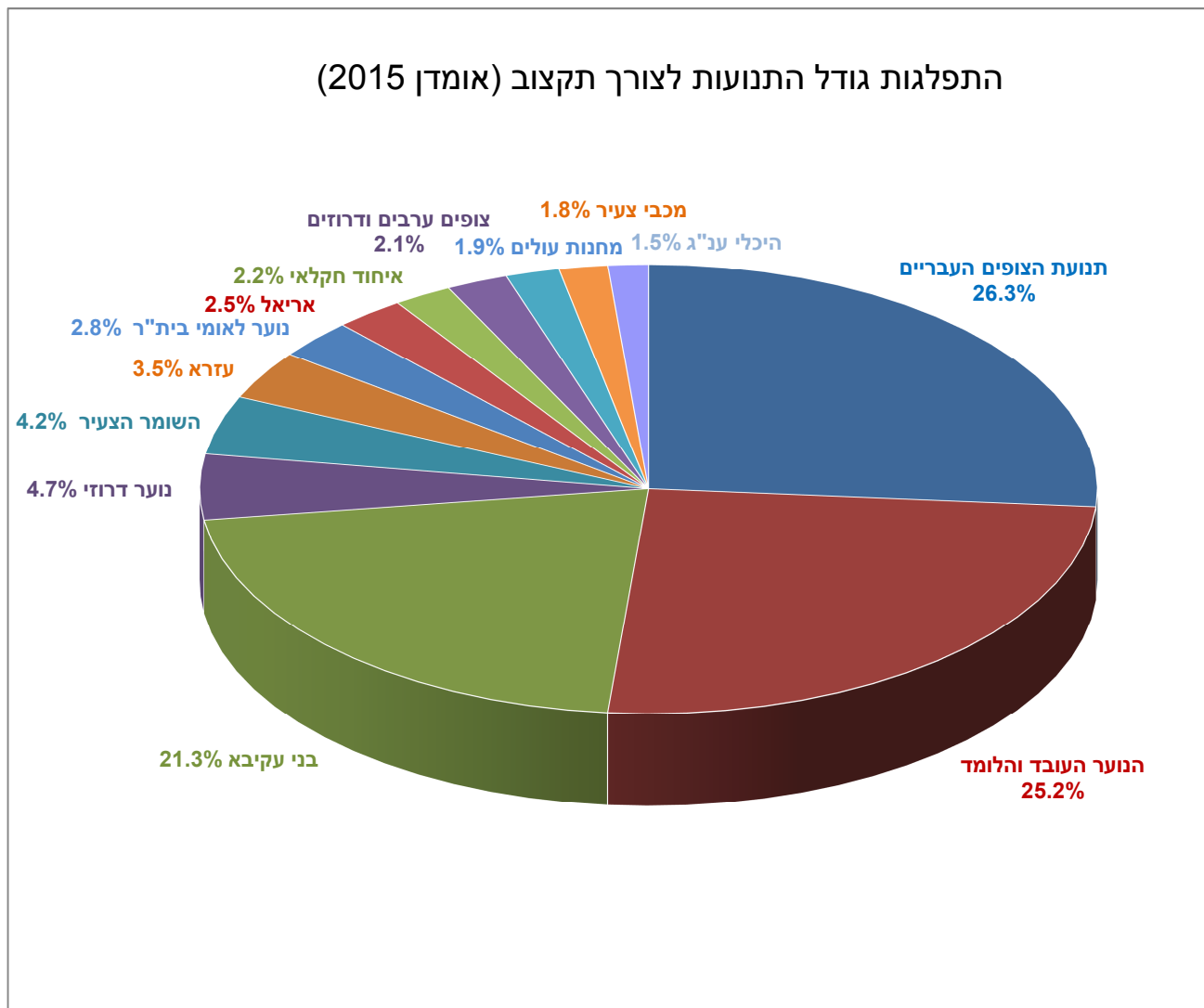
² מבחן התמיכה מופיע בקישור <http://www.justice.gov.il/Units/Tmihot/Pages/default.aspx>

³ יצוין כי מבחן התמיכה מאפשר חריגה מוגבלת בהיקפה מהתנאים הנדרשים.

⁴ החישוב אינו כולל את הארגון בנות בתיה שעבר בשנת 2013 ממעמד של תנועת נוער למעמד של ארגון נוער.

⁵ אומדן זה חושב לפי כללי הספירה שנקבעו במבחן התמיכה, והוא כולל חניכים ומדריכים הפועלים בהתאם לתנאי מבחן התמיכה. יודגש כי נתון זה שונה מנתוני המשתתפים בפעילויות תנועות הנוער שהוצגו קודם.

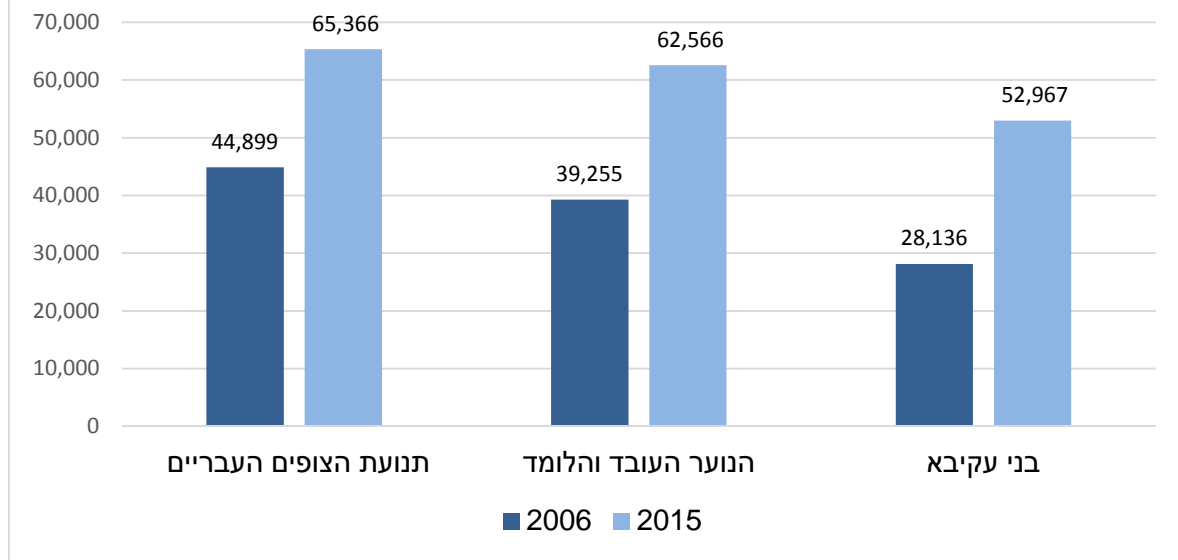
מהתפלגות 13 תנועות הנוער על פי גודלן היחסי לצורך תקצוב (ראו תרשים) עולה כי סך החניכים של שלוש תנועות נוער הגדולות הוא כשלושה רבעים מכלל חניכי תנועות הנוער (בדומה לשיעורן הכולל ב-2006): תנועת הצופים העבריים, התנועה הגדולה ביותר, (26.3%), תנועת הנוער העובד והלומד (25.2%) ותנועת בני עקיבא (21.3%). גודלן היחסי של שאר התנועות קטן בהרבה, והוא נע בין תנועת הנוער הדרוזי (4.7%) לבין תנועת היכלי עני"ג (1.5%).

העלייה במספר החניכים והמדריכים בתנועות הנוער לאורך השנים התרחשה בכמעט כל אחת מתנועות הנוער בנפרד, הן בתנועות הגדולות והן בתנועות הקטנות.

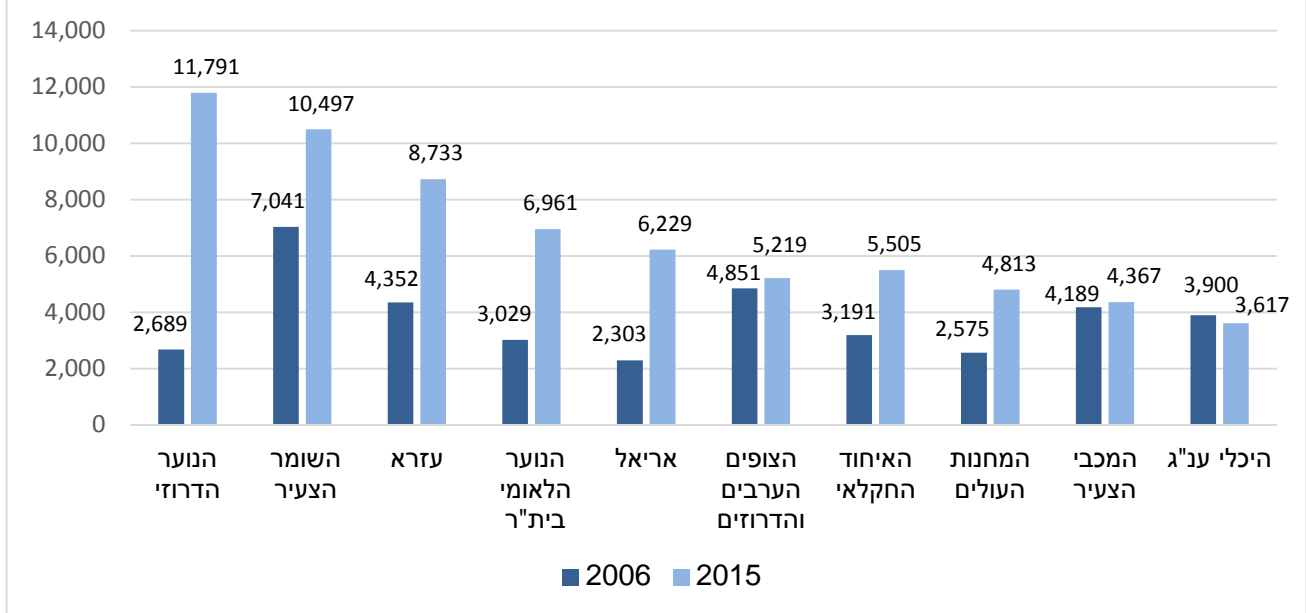
בכל אחת משלוש התנועות הגדולות, תנועת הצופים העבריים, תנועת הנוער העובד והלומד ותנועת בני עקיבא, חלה עליה של למעלה מ- 20,000 חניכים ומדריכים שנמנו לצורך תקצוב בהשוואה לנתוני אומדן 2006 (ראו תרשים). יצוין כי לפני הורדת חניכים ומדריכים הפועלים שלא בהתאם לנקבע במבחן התמיכה, מונה תנועת הצופים העבריים כ-71,500 חניכים ומדריכים, תנועת הנוער העובד והלומד מונה כ-67,300 חניכים ומדריכים ותנועת בני עקיבא מונה כ-56,000 חניכים ומדריכים.

מספרי חניכים ומדריכים שנמנו לצורך תקצוב בתנועות הנוער הגדולות בשנים 2006 ו-2015

התבססותן של תנועות הנוער בקרב הילדים ובני הנוער ממגזרים שונים, באה לידי ביטוי בגידול במספרי החניכים והמדריכים של התנועות הקטנות (ראו תרשים). בניגוד לאומדן הקודם שנערך בשנת 2006, בו שלוש תנועות קטנות התנדנדו על סף הגודל של 2,500 חניכים ומדריכים (שמשמעותו אי עמידה בתנאי הסף לתקצוב) ועוד שתי תנועות נמצאו במדרגת התאוששות (התראה לפני הפסקת תקצוב), באומדן הנוכחי מספר החניכים והמדריכים בתנועה הקטנה ביותר עומד על כ-3,600, ואף תנועה אינה מועמדת לפסילה על פי תקנת תנועות הנוער.

מספרי חניכים ומדריכים שנמנו לצורך תקצוב בתנועות הנוער הקטנות בשנים 2006 ו-2015

נתונים נוספים על תנועות הנוער בישראל ממאגר המידע של האומדן יתפרסמו בהמשך.